

Advokat Jörgen Larsson
Wistrand Advokatbyrå
Box 11920
404 39 Göteborg

Energimarknadsinspektionen /. Fortum Distribution AB
angående **fastställande av intäktsram för tillsynsperioden 2012-2015 enligt ellagen (1997:857)**

För kännedom översänds bifogade skrivelse (aktbilaga 60).

Ann-Britt Åhslund
Telefon direkt 036-15 68 12

KAMMARRÄTTEN
I JÖNKÖPING

Kammarrätten i Jönköping
Avdelning 1
Box 2203
550 02 Jönköping

Ink 2014 -09- 0 9

Mål nr
Aktbil

60-14
60

YTTRANDE V

Mål nr 61-14; Energimarknadsinspektionen ./ . Fortum Distribution AB

Fortum Distribution AB ("Fortum") får härmed yttra sig över Energimarknadsinspektionens ("EI") yttrande den 28 augusti 2014 (aktbil. 58), varefter Fortum utgår från att skriftväxlingen i kammarrätten är avslutad.

1 Övergångsregeln

1. Förenklat innebär övergångsregeln att endast en tredjedel av intäktsramen beräknas enligt schablonmetoden. Resterande två tredjedelar beräknas genom att likställa intäktsramen för 2012-2015 med de historiska intäkterna 2006-2009. Som förvaltningsrätten konstaterat har inte EI, vare sig i Beslutet eller senare, gjort någon analys av om de historiska intäkterna varit skäliga och motsvarar en intäktsram som är förenlig med 5 kap. 6 § ellagen.¹ EI har inte ens påstått att så skulle vara fallet.

¹ Domen, s. 83.

2. I yttrandet bekräftar EI att man inte gjort någon sådan analys. EI anför att ”[e]nligt EI borde det räcka med att konstatera att avgifterna faktiskt var sådana som de var under perioden 2006-2009”.²
3. EI undviker att kommentera att myndigheten själv vid ett flertal tillfällen varnat för att elnätsföretagens historiska intäkter varit alltför låga.
4. EI hänvisar till ellagens förarbeten där det enligt EI ”framgår att en historisk jämförelse av intäkterna bör göras”.³ EI har dock inte gjort någon ”jämförelse” med historiska intäkter vid beräkningen av intäktsramen. Myndigheten har låtit de historiska intäkterna bestämma intäktsramen, utan att ens bedöma om varje elnätsföretag får ersättning i enlighet med 5 kap. 6 § ellagen.

2 Kalkylräntan

2.1 EI:s jämförelse med kalkylräntor i andra nordiska länder

5. I Yttrande III påpekade Fortum att det varken är möjligt, lämpligt eller intressant att jämföra de olika ländernas kalkylräntenivåer eftersom dessa nivåer påverkas av ett antal särskiljande faktorer mellan länderna.⁴ De olika länderna tillämpar olika metoder för att beräkna kalkylränta och fastställa de i beräkningen ingående parametrarna. Det föreligger dessutom grundläggande skillnader mellan länderna hur kalkylräntan används i de olika regulatoriska modellerna och vilken regulatorisk risk som föreligger. Räntan i övriga länder uppdateras också årligen.
6. EI bemöter ovanstående enbart genom att anföra att ”[d]et förhållandet att olika länder använder olika ränteberäkningsmetoder [helt] saknar betydelse för frågan om vilken avkastningsnivå som är rimlig.”⁵ EI:s påstående är svårbegripligt. Metoden för att beräkna avkastningen är givetvis intimt förknippad med och avgörande för resultatet av beräkningen. I Danmark fastställs exempelvis den tillåtna avkastningen genom ett fast påslag om 1 % på den aktuella räntan på vissa 30-åriga obligationslån, en metod som

² EI:s yttrande den 28 augusti 2014, punkten 2.2.

³ EI:s yttrande den 28 augusti 2014, punkten 2.2.

⁴ Se Yttrande III, avsnitt 8 och PwC II (Bilaga 3 till Yttrande III), Appendix C.

⁵ EI:s yttrande den 28 augusti 2014, punkten 3.5.3.

överhuvud inte innefattar någon specifik bedömning av vilken avkastning som är rimlig. EY, som är EI:s expert, har konstaterat att nivån på den tillåtna avkastningen i Danmark är alldeles för låg för att utgöra marknadsmässig avkastning.⁶

7. Lika viktigt som vilken räntemetod som tillämpas är dock att beakta de olikheter som föreligger i den regulatoriska miljö där kalkylräntan (eller gränsen för den tillåtna avkastningen) används, vilket påverkar vilken nivå som ska anses rimlig. Fortum hänvisar till PwC:s utlåtande i Bilaga 3 till Yttrande III, Appendix C.

2.2 EI vill alltså inte kännas vid sin egen beräkning av kalkylräntan i underbilaga 4

8. EI vidhåller att myndigheten endast fastställt en "nivå" på kalkylräntan och inte tagit ställning till enskilda parametrar i kalkylränteberäkningen.⁷ Hur EI kommit fram till den aktuella nivån på kalkylräntan vill EI överhuvud inte diskutera. Att det i propositionen anges att "[a]vkastning ska beräknas utifrån vedertagna ekonomiska metoder" och att det i beslutet krävs "en stor grad av detaljering" tycks gå EI förbi.⁸
9. EI:s resonemang innebär att det skulle stå EI fritt att godtyckligt ange en nivå på kalkylräntan (vilken som helst) utan att överhuvud behöva redogöra för hur EI kommit fram till denna nivå. Ett sådant förhållningssätt strider mot kraven på transparens och förutsebarhet enligt ellagen⁹ och elmarknadsdirektivet. Förhandsregleringen bygger på att elnätsföretagen ska kunna förutse och förstå vilken metod som tillämpas.
10. Även om en jämförelse mellan räntenivåerna inte är rättvisande, bör det noteras att myndigheterna i Finland och Norge tillämpar en räntemodell som är fastställd i förväg och redovisar hur de olika parametrarna som ingår i beräkningen fastställs. Även i Danmark, där dock en beräkning enligt WACC-metoden överhuvud inte tillämpas, är det tydligt hur den tillåtna avkastningen fastställs.¹⁰

⁶ EY II, s. 7.

⁷ EI:s yttrande den 28 augusti 2014, avsnitt 3.2.

⁸ Prop. 2008/09:141 s. 68 och s. 35 f.

⁹ Se bl.a. 5 kap. 3 § 2 st. ellagen och prop. 2008/09:141 s. 35 f.

¹⁰ Se Yttrande III, punkten 257. I Danmark bestäms den tillåtna regulatoriska avkastningen genom ett fast påslag om 1 % på den aktuella räntan på 30-åriga obligationslån med panträtt i fastigheter utgivna av hypotekslåneinstitut.

11. EI:s Beslut är dock mer transparent än vad EI nu gör gällande. EI har i Beslutet redogjort för sina ställningstaganden i flera viktiga frågor. Den redogörelsen återfinns i underbilaga 4 till Beslutet.
12. EI menar dock att underbilaga 4 inte alls redovisar hur EI kommit fram till nivån på kalkylräntan. EI anför bland annat att myndighetens beräkning av kalkylräntan i underbilaga 4 ”endast tillhandahållits med syftet att iaktta öppenhet beträffande de olika källor EI haft att tillgå vid bedömningen”¹¹ (vår understrykning).
13. Fortum har tidigare kommenterat bakgrunden till underbilaga 4 och innehållet i denna.¹² Underbilaga 4 är inte någon ”källa” som EI haft att tillgå. Underbilaga 4 har upprättats av EI själv och redovisar EI:s ställningstaganden avseende olika parametrar i kalkylränteberäkningen. Underbilaga 4 har varit föremål för en remissrunda och en särskild hearing, vilket knappast hade varit nödvändigt om underbilaga 4 endast utgjort en av flera ”källor”. Underbilaga 4 är givetvis en del av Beslutet och dessutom en grundläggande del av Beslutet.

2.3 Förvaltningsrättens prövning av kalkylräntan

14. EI gör i sitt senaste yttrande gällande att förvaltningsrätten endast har gjort en ”övergripande rimlighetsbedömning”.
15. Förvaltningsrätten har ingående analyserat EI:s överväganden beträffande de sex parametrarna och därefter – mot bakgrund av denna analys – konstaterat att kalkylräntan borde vara högre än de 5,2 % som EI beslutat. Förvaltningsrätten har således inte grundat sitt avgörande enbart på en ”övergripande rimlighetsbedömning”.
16. EI gör också gällande att förvaltningsrättens påstådda ”övergripande rimlighetsbedömning” resulterar i en högre kalkylränta än vad som borde följa av förvaltningsrättens ställningstaganden avseende de enskilda parametrarna.¹³ EI anför att det av Grant Thorntons (”GT”) utlåtande ”framgår att förvaltningsrättens

¹¹ EI:s yttrande den 28 augusti 2014, punkten 3.2.4.

¹² Se t.ex. Fortums Yttrande II, avsnitt 4.2 – 4.6.

¹³ EI:s yttrande den 28 augusti 2014, punkten 3.2.6.

överbäganden avseende enskilda parametrar borde resultera i en kalkylränta om 6,0 procent” och inte 6,5 %.¹⁴

17. Påståendet är felaktigt. Vad GT har gjort är att uppdatera sin egen ursprungliga beräkning utifrån de ställningstaganden som förvaltningsrätten gjort i Domen beträffande olika parametrar. Vidare har GT inte varit konsekvent i sin beräkning. GT har till exempel inte tillämpat en riskfri ränta om 4,0 % genomgående i hela beräkningen utan har använt olika riskfria räntor vid beräkningen av kostnaden för eget respektive lånat kapital.¹⁵
18. Som framgår av PwC II skulle GT:s beräkning ha resulterat i en kalkylränta om 6,4 % om en riskfri ränta om 4,0 % hade tillämpats för både eget och lånat kapital.¹⁶

2.4 Tidsperspektivet

19. Fortum har i Yttrande II och III utförligt redovisat varför ett långsiktigt tidsperspektiv ska tillämpas vid beräkningen av kalkylräntan och att detta också följer av EI:s Beslut.
20. Fortum har ifrågasatt varför EI – om EI hela tiden varit av uppfattningen att elnätsföretagen missuppfattat EI:s Beslut – inte en enda gång under de dryga två år som målet handlades vid förvaltningsrätten påtalat denna påstådda missuppfattning.
21. EI har inte lyckats förklara hur det kan komma sig att både elnätsföretagen och förvaltningsrätten uppfattat att parterna varit överens om att det är ett långsiktigt perspektiv som ska tillämpas vid beräkningen.
22. EI har inte heller lyckats bemöta elnätsföretagens påpekande att de nya sakkunnigutlåtanden som åberopats av EI i kammarrätten avser tidsperspektiv och metoder som EI inte tillämpat i Beslutet och som inte heller varit föremål för prövning vid förvaltningsrätten och därför saknar relevans.

¹⁴ EI:s yttrande den 28 augusti 2014, punkten 3.2.6, fotnot 1.

¹⁵ PwC II (Bilaga 3 till Yttrande III), s. 19.

¹⁶ Se PwC II (Bilaga 3 till Yttrande III), s. 19.

23. Förutom att de expertrapporter EI åberopat i kammarrätten saknar betydelse för de frågor som kammarrätten har att pröva innehåller de dessutom betydande brister, vilket framhållits i Yttrande III och påtalats av Fortums sakkunniga. EI kommenterar dock överhuvud inte den kritik som framförts.
24. Alldeles oavsett om kalkylräntan ska vara långsiktigt stabil, momentan eller något annat ska dock följande påpekas. Om man vid beräkningen av kalkylräntan tar sin utgångspunkt i genomsnittet av EI:s konsulter momentana beräkningar, men istället tillämpar den av EI själv fastställda riskfria räntan om 4,0 %¹⁷, blir kalkylräntan 6,61 %.¹⁸ Oaktat vilket tidsperspektiv som ska tillämpas vid beräkningen saknas således anledning för kammarrätten att komma till någon annan slutsats ifråga om kalkylräntans nivå än vad förvaltningsrätten gjort.

Stockholm den 9 september 2014

Jonas Eklund

Carl Johan af Petersens

Helena Wanhainen

¹⁷ Se underbilaga 4, s. 10, "EI bedömer sammantaget att utgångspunkten för fastställande av den riskfria räntan i regleringen bör vara att utgå från den förväntade BNP-utvecklingen. Från ett empiriskt perspektiv synes det därför rimligt att utgå från en nominell riskfri ränta runt 4 procent dvs. i nivå med den förväntade BNP-tillväxten och rådande penningpolitiska inflationsmål. EI har därför vid en samlad bedömning funnit att en riskfri real ränta på ca 2 procent är rimlig att utgå från vid en sådan ansats."

¹⁸ Se av Fortum ingivet "Underlag vid muntlig förhandling inför förvaltningsrätten i Linköping den 8 oktober 2013 ...", flik 27, bild 266 och Thore Johnsens utlåtande vid förvaltningsrätten, s. 3, tredje stycket.